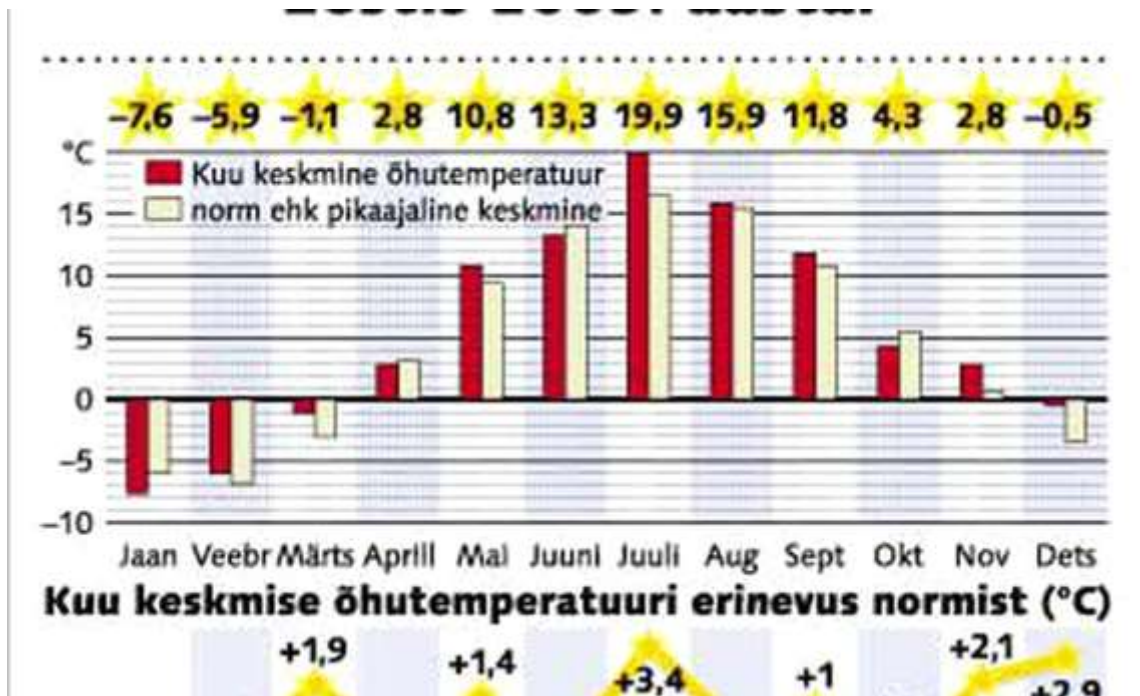

Ilm näitas taas kurja ja kavalat nägu

Autor

Ain Kallis

Ei ole midagi püsivamat kui Eesti ebapüsiv ilm - seda väidet kinnitab ka kohe-kohe möödunud aasta. Vaid üks näide jaanuarist. Vaevalt jõudsimme uuesti harjuda tõelise Eesti talve pakasega (absoluutne miinimum -36,7 kraadi oli 11. jaanuaril Eesti külmapoolusel Jõgeval), kui ilmataat keeras soojakraanid valla. Ja just enne Otepää suusatamise MK-etappi.

«Näis uskumatu, et 0-kraadisest ilmast võib kujuneda 12 tunniga -34 kraadi ja siis jälle pühapäevaks 0 kraadi. Ennustus klappis,» kirjutati sünoptikuile klubist Tartu Maraton.

Pärast erakordselt külma näärikuu algust hakkas sadama vihma. Õnneks tuli suusalumi uuesti maha ning õnnestus maha pidada kõik neli maratoni, mõnus oli rada isegi luuvalupäeval toimunud Tartu maratonil.

Veebruar oli keskeltläbi kraadi võrra soojem tavalisest, kuid lumine. Märts ligi kaks pügalat soojem ning väga päikseline. Meeldiv ainult mitte meremeestele, kes endiselt olid hädas erakordselt raskete jäätüingimustega, õnneks siiski ei külmunud kogu Läänemeri kinni, jäälõhkujail ja -murdjail olid aga kruvid pidevalt tööd täis. Ilma kirusid ka lumesaha-mehed: märtsi lõpp, aprilli algus üllatas Põhja-Eestit vägeva lumemölluga.

Klimatoloogiline kevad, keskmise õhutemperatuuriga üle +5 kraadi, saabus lõunapoolseisse maakondadesse 16. jürikuu päeval. Lääne-Eestis kardeti mulluse põua jätkumist - kevadist vihma tuli aprillis oodatust vähem.

Lehekuu ehk mai oli märksa niiskem, aga ka tuulisem. Kevad- ehk tööispühal sakutas riiki päris kange torm, tuul oli saartel iiliti kuni 28 m/s. Kuu keskel rappis Aravete küla tuulispask ehk tornaado, sel aastal vist ainuke.

Esimene suvekuu oli harjumatult jahe - vaatlusrea 136 aasta jooksul vaid 20 aastal on juuni olnud tänavusest jahedam.

Juulis tegi soojataat kaotatu tasa: riigi keskmine temperatuur oli üle kolme pügala tavalisest kõrgem. Kuu viimasel päeval mõõdeti Lääne-Nigulas suve soojarekordiks 33,3 kraadi. Vihmavett jaotati geograafilisel põhimõttel - palju lõunasse, napilt läände.

Augustis näitas Eesti end järjekordselt kliimalt suurriigina: maa üks äär kõrbes põua käes, teine oli uppumas. 5. ja 6. augustil sadas Jõhvis 131 mm vihma. Maa eri piirkondades oli erinevus sademete hulgas ligi viiekordne.

September oli üldiselt soe, kuid oktoober üllatas juba teist aastat järjest talveilmaga. Mõnel päeval mõõdeti õhus juba 13 kuni 15 miinuskraadi. Kirde-Eesti sai kõige kiiremini maa valgeks, veidi hiljem jõudis lumi lõunasse.

Oktoobri lõpp oli erakordselt tormine, eeskätt kosmoses, Maal kajastus see kaunite virmalistena.

November möödus soojalt, rõskelt ja sajuselt, meenutades rohkem mihkli- kui talvekuud. Sademeid tuli seekord täpselt normi jagu.

Samasugust ilma pakkus ka jõulukuu - teine kümmepäevak oli keskmisest isegi viie kraadi võrra soojem. Tuli nii vihma, lund kui lörtsi.

Aasta finaali kujunes õige tuuliseks, üle päeva tuli mere tagant torme, mis küündisid isegi orkaanini.

Meteoroloogianstituudis tehtud esialgsete arvutuste kohaselt peaks 2003. aasta olema oma keskmiselt temperatuurilt soojade hulgas. Vaid möödunud talv oli tavalisest külmem, ülejäänud aastaajad ületasid kraadi võrra keskmisi näitajaid.

Hiljuti avaldati ka Maailma Meteoroloogiaorganisatsiooni (WMO) esialgsed 2003. aasta kokkuvõtted. Selle kohaselt kannatas maakera elanikkond ka tänavu erakordselt tugevate tormide, üleujutuste ja põudade käes.

Vastne WMO peasekretär prantslane Michel Jarraud teatas, et 2003. aasta jääb oma keskmiselt globaalselt temperatuurilt alla vaid 1998. ja 2002. aastale, ületades aluseks võetavat 1961-1990 vaatlusrea keskmist 0,45 kraadi võrra.

See tulemus saadi rohkem kui 4000 ilmajaamast üle kogu maakera kogutud andmete põhjal.

Paljudes maades ületati kuumarekordeid. Kuumalai-ne tõttu surnute arvu hinnatakse Lääne-Euroopas ületavat 21 000. Samal põhjusel hukkus juuni algul Indias 1500 elanikku. Samal ajal oli jaanikuu Moskvas üks ajaloo külmemaid - sadas isegi lund.

Aasta esimestel kuudel sadas erakordselt palju lund nii Jaapanis, Püreeneedes kui USA idaosariikides (viimastes püstitati uusi lumepaksuse rekordeid). Külüm põhjustas Indias ja Bangladeshis 1900 inimese surma.

Orkaanide hooaeg Atlandil oli hoogne: 16 nimelist tormi, neist 7 orkaani, isegi detsembris, mida pole seni juhtunud. Üks neist, Isabel ajas isegi presidendi Valgest Majast sisemaale pakku. Hiinat küllastas sel aastal 12 taifuuni, Korea sai kõvasti rappid taifuun Maemi (ritsikas) käest, elu kaotas 162 elanikku.

Tornaadod tegid USAs mais ka uue rekordi - 412 tornaadot 10 päevaga (42 hukkunut).

Metsa põles igas ilma otsas: Siberis (17,5 mln km²), Californias, Austraalias, Prantsusmaal, Portugalis.

Ja veel üks rekord - USA Nebraska osariiki kukkus rahetera, mille ümbermõõt oli 48 cm, ilmselt suurim dokumenteeritud rahetera.

Kõige külmem paik oli Antarktise keskosa - lõunapoolusel mõõdeti mais 74 pakasepügalat.

Jah, nagu öeldakse Rõuge kandis - ilm om kuri ja kavval!